

SR. & JR. : EEN VERHAAL APART.

DOOR DIRK PODEVIJN

Charles Vuylsteke werd op 1 september 1844 in Gent in een gezin, dat met de land- en tuinbouw vertrouwd was, geboren. Zijn grootouders waren zelfstandige landbouwers in het Westvlaamse Meulebeke, zijn vader was als tuinder in het Gentse werkzaam. Het hoeft geen verwondering dat hijzelf groene vingers had.

In 1859 vestigde het gezin zich in Lochristi waar Ferdinand Vuylsteke, geholpen door zijn zoon, voor de tuinen van kasteel Roose-laer instond.

In 1867 richtte Charles Vuylsteke op gepachte gronden van het kasteel zonder hulp, zonder leidsman en zonder geld een bloemisterij op en hij legde zich toe op de teelt van azalea's, rododendrons, palmen, camelia's, araucaria's en amaryllissen. Naar eigen zeggen was zijn bedrijf één der eerste tuinbouwbedrijven van het land. Over de op-

Twee gezichten op het tuinbouwbedrijf van Vuylsteke te Lochristi, in de Belle Epoque :
- Charles Vuylsteke sr. met echtgenote Eulalie De Donder vóór de bouw van de nieuwe stookinstallaties.
- Algemeen gezicht op het bedrijf met centraal het woonhuis en uiterst rechts de palmen-serre, na de bouw van de nieuwe stookinstallaties (schoorstenen!).

(foto verzameling auteur)

richting van zijn bedrijf in 1867 schreef hij op 18 februari 1879 aan baron Goffinet: " *Vous savez qu'en une douzaine d'années, je suis parvenu à créer sans argent, sans guide et sans appui un des premiers établissements d'horticulture du pays*".

Charles Vuylsteke bouwde in de beginjaren zijn bedrijf uit met de hulp van jonge mensen die hij zelf opleidde zoals Alain Denert, David Wulteputte en Romain Franciscus Van der Linden of met mensen die een degelijke scholing hadden gekregen zoals Jozef De Puysselleyr, die overigens het bedrijfssecretariaat leidde.

Vrij snel nam hij enkele bekwame jonge mensen in dienst die hun beste krachten aan de uitbouw van het tuinbouwbedrijf wijdden. Overigens kon Charles Vuylsteke, door de goede faam van het bedrijf en het grote aantal sollicitaties uit binnen- en buitenland, zijn werknemers zorgvuldig uitkiezen.

Naast de arbeidskrachten vormde ook de bedrijfsoppervlakte een belangrijke component in de uitbouw van het bedrijf. Tussen 1867 en de Eerste Wereldoorlog groeide deze gestadig aan.

Sleutelwoorden van het succes van dit tuinbouwbedrijf waren diversiteit en innovatie. In 1879 besloot Charles Vuylsteke om zijn plantenaanbod met exotische planten uit te breiden. Hiervoor volgde hij een eigen methode die er in bestond om zelf geen planthunters uit te sturen maar integendeel via de officiële kanalen van de Belgische ambassades en consulaten in Afrika, Azië, Amerika, Oceanië contact te zoeken met de plaatselijke botanici om zo planten of zaad te ruilen of te kopen. Dit

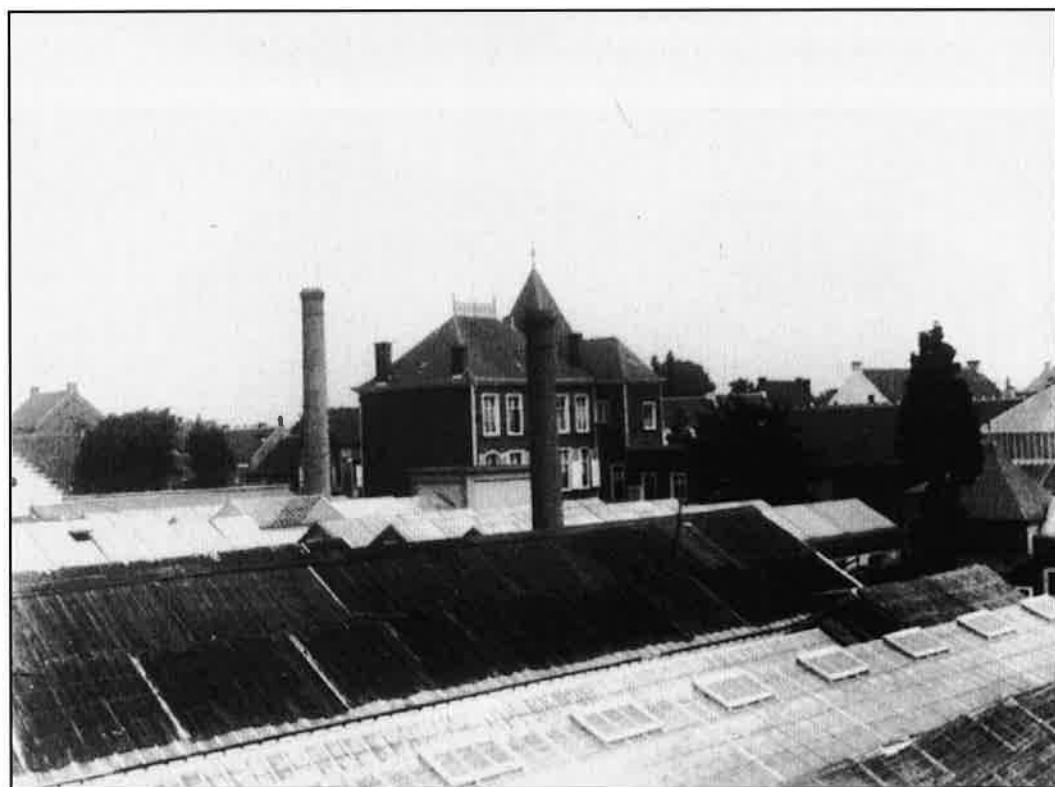
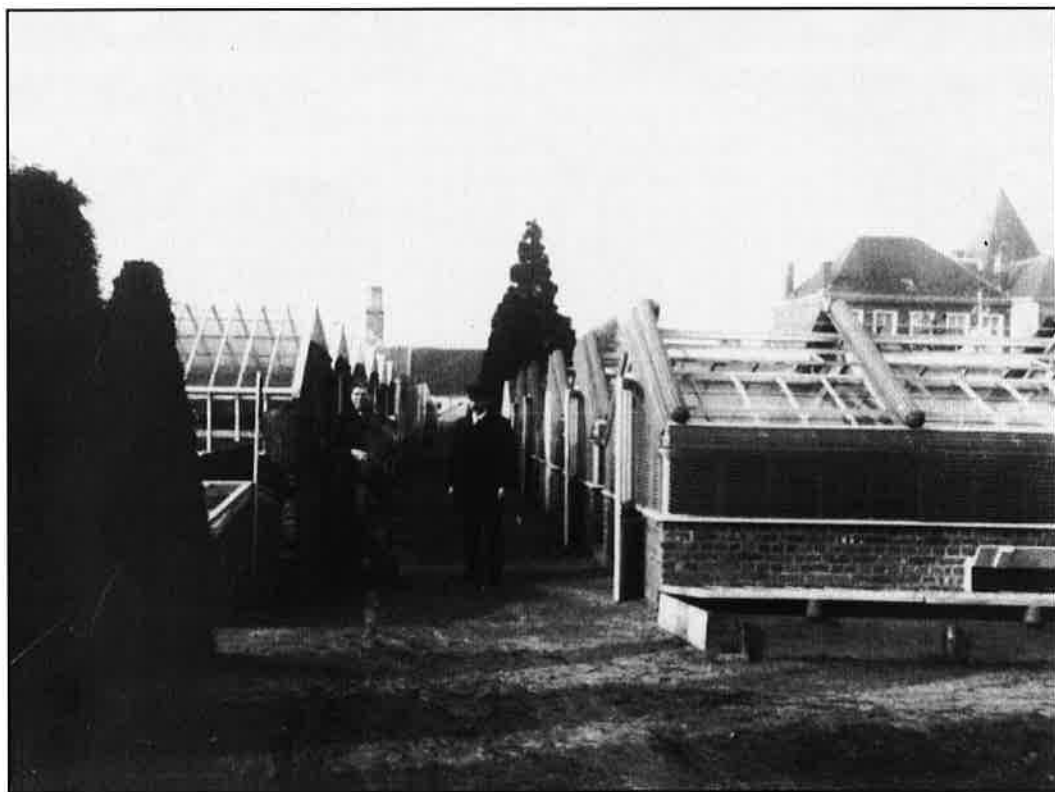
bleek een succesformule te zijn. Twee voorbeelden: Centraal-Afrika en het eiland Trinidad in de Caraïben.

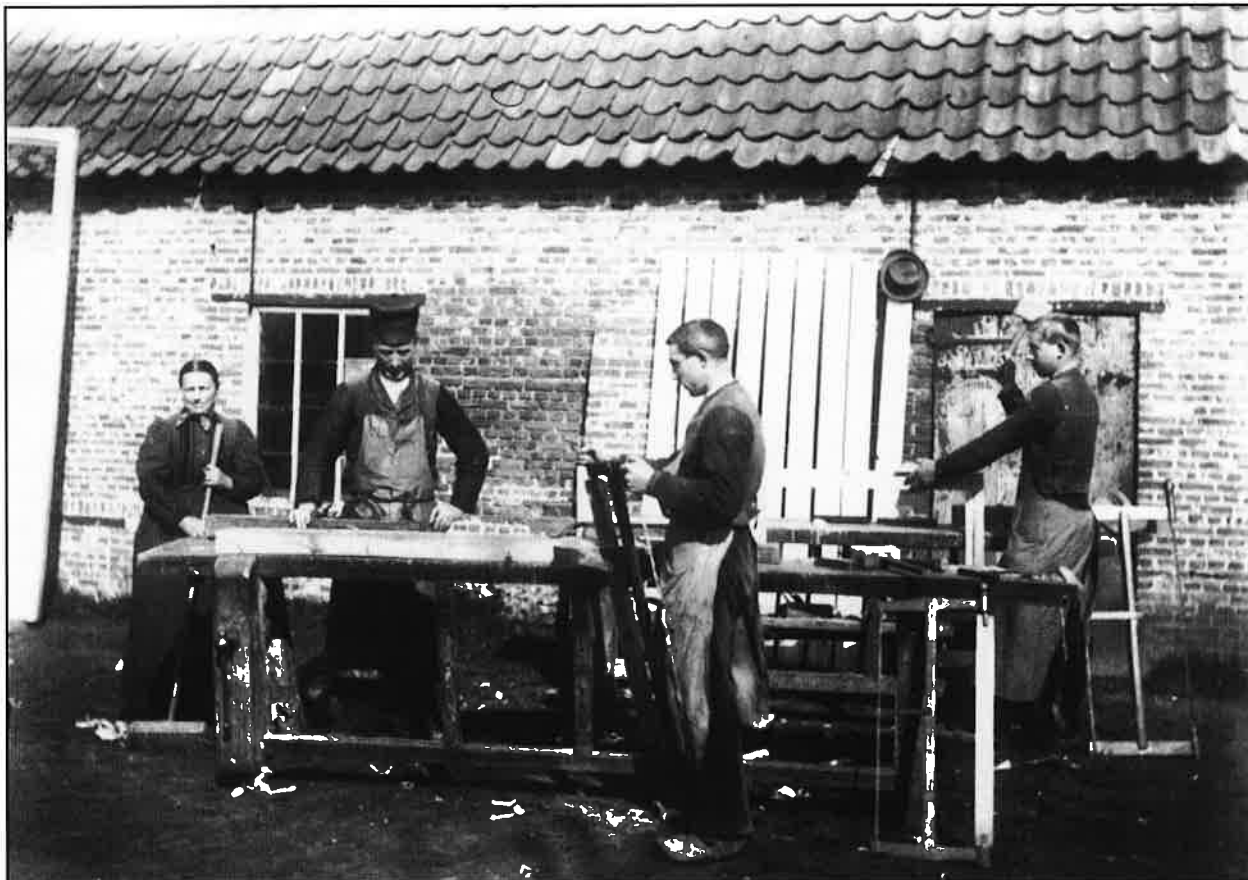
Met het oog op de prospectie van het Afrikaanse binnenland, op zoek naar nieuwe planten maar vooral van nieuwe orchideeënvariëteiten probeerde Charles Vuylsteke in augustus 1879 met de hulp van Charles Pecher uit Antwerpen in contact te treden met kapitein Fr. Loesewitz die zich, waarschijnlijk in opdracht van de Association Internationale Africaine, in Banana Pint aan de Afrikaanse westkust bevond.

Volgens Pecher vormde niet de aanbeveling van Vuylsteke bij de kapitein, dan wel het bereiken van deze hét grote probleem. Pecher probeerde hem te bereiken via de Association de l'Afrique Centrale waar kolonel Wouwerms beloofd had de zaak op te volgen.

Via B. De Vleeshouwer, vertegenwoordiger van de Norddeutscher Lloyd in Antwerpen, liet Pecher vader Loesewitz aan zijn zoon, kapitein Fr. Loesewitz, een aanbevelingsbrief schrijven. Ook had Pecher aan kolonel Wouwerms gevraagd om, in zijn hoedanigheid van lid van de Association Internationale Africaine en als lid van de Société de Géographie d'Anvers, de zaak van Vuylsteke bij Strauch, de secretaris-generaal van de Association Internationale Africaine een organisatie opgericht door koning Leopold II om de kolonisering van Centraal-Afrika te bespoedigen, aan te bevelen. Naar aanleiding van de zending van kapitein Loesewitz naar Afrika schreef Charles Vuylsteke op 12 september 1879 aan Strauch.

CHARLES VUYLSTEKE

Strauch had interesse voor het verzoek, maar wees Charles Vuylsteke erop dat de bewaring en het vervoer van de planten eerder problematisch zou zijn en nodigde hem daarom uit om hierover bij de *Association Internationale Africaine* te Brussel in de Naamsestraat overleg te komen plegen, hetgeen op woensdagnamiddag 1 oktober ook gebeurde. Overigens bracht Vuylsteke hierover uitvoerig verslag bij Pecher uit.

Eind oktober stuurde Charles Vuylsteke het prospectiemateriaal - zes houten en zes metalen kisten, negen dubbele varkensblazen en vier boeken met informatie over bloemen en bladeren samen met een uitvoerige handleiding - naar Strauch op die op zijn beurt beloofde het materiaal aan de leiders van de expedities door te geven.

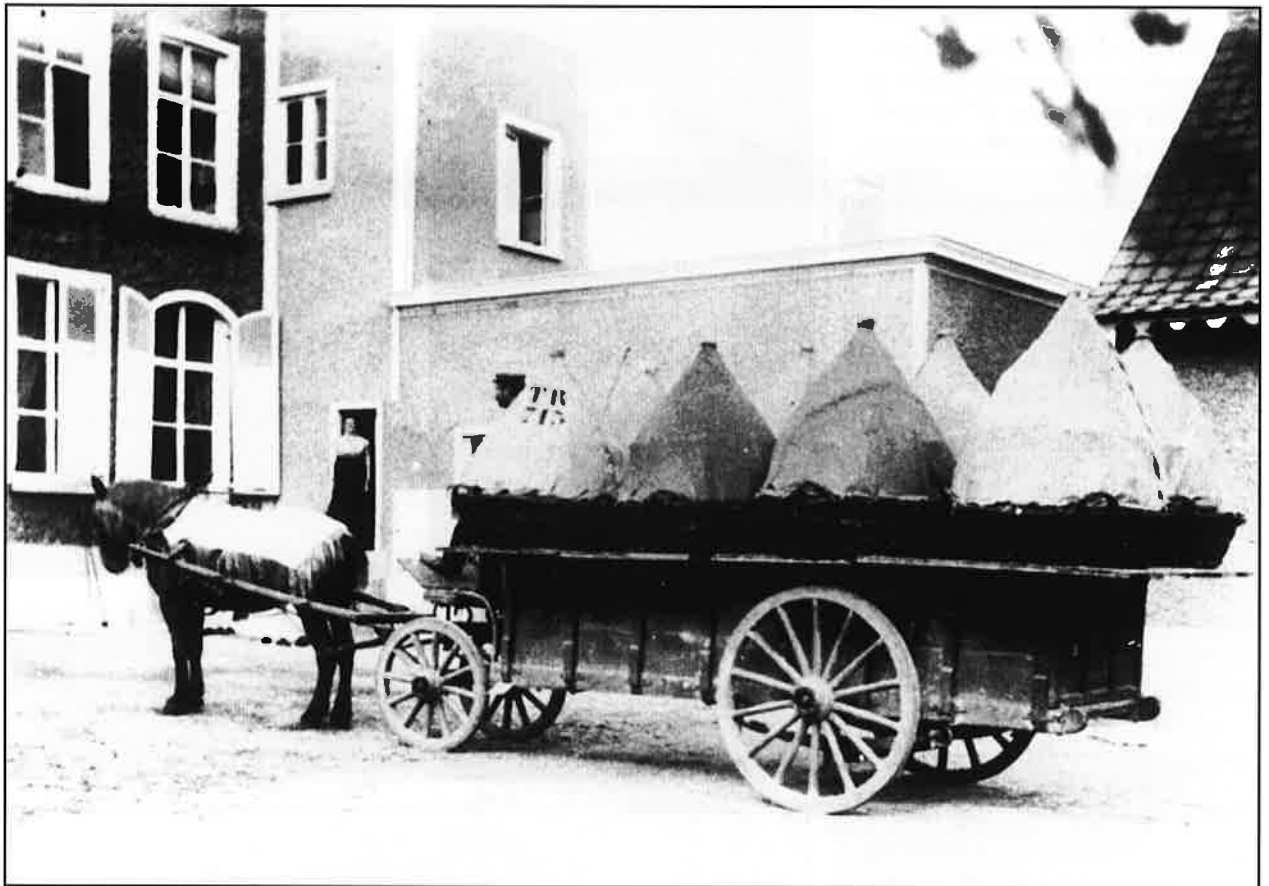
Op 10 december 1879 waren Burda en Roger, met o.a. het prospectiemateriaal dat Charles Vuylsteke

ter beschikking had gesteld, uit Brussel vertrokken om zich bij Cambier en Popelin te voegen. Strauch deelde aan Vuylsteke ook de resultaten mee van het werk van Cambier ter plaatse. Charles Vuylsteke hoopte dat Henry Stanley en Cambier er binnen afzienbare tijd zouden in slagen om in Centraal-Afrika stopplaatsen uit te bouwen.

Reeds in 1879 onderhield Charles Vuylsteke contacten met Prestos, directeur van de plantentuin op het eiland Trinidad, onder meer door zaad van groenten op te sturen die voor Prestos echter van generlei waarde waren omdat men deze niet kon laten ontkiemen in Trinidad. Toch vroeg Prestos aan Vuylsteke om hem dahliaknollen, amaryllissen en rozestruiken op te sturen. In ruil beloofde hij palmzaad. Vuylsteke stuurde het gevraagde. In juli 1881 maakte Vuylsteke een zending van azalea's, begonia's

De verpakking voor het transport van de planten moest zorgvuldig gebeuren. Hier de fabricage van kisten in de schrijnwerkerij van het bedrijf (links) en een met verpakte planten geladen vrachtwagen achter het huis van de eigenaar (rechts), rond de eeuwwisseling.

(verzameling auteur)

en dahlia's voor Prestos gereed. Half november stuurde hij de *Wardian Case* naar Prestos. In ruil vroeg hij hem zeldzame planten op te sturen.

In december 1882 had Charles Vuylsteke aan A. Prestos in Trinidad geschreven. Twee maand later vroeg deze om hem rozen, dahlia-bollen, fuchsia's en dubbelbloemige geraniums op te sturen, in ruil zou hij o.m. palmzaad opsturen. Vuylsteke stuurde het gevraagde maar had alles te dicht bij elkaar gepakt zodat de planten in een bedenkelijke toestand in Trinidad arriveerden, in ruil zond Prestos hem een *Wardian Case* met orchideeën.

Charles Vuylsteke wilde echter meer zijn dan gewoon maar een 'doorgeefluik' dat exotische planten uit de tropen doorverkocht. Hij probeerde zijn klanten iets meer aan te bieden door naar vernieu-

wing of innovatie te streven en dus hybriden te kweken. Dit deed hij met zekerheid voor de palmen, de begonia's, de azalea's maar voor alles met de orchideeën waarvoor zijn collega's in binnen- en buitenland hem de titel van 'koning van de hybriden' gaven.

Als eerste in de wereld slaagde hij er in 1904 in om de *Odontioda* te kweken, hetgeen tot dan toe als onmogelijk werd beschouwd. Kort voor de Eerste Wereldoorlog slaagde hij er eveneens als eerste ter wereld in om drie in plaats van twee orchideeëngeslachten met elkaar te kruisen: de *Vuylstekeara*. Dit nieuwe orchideeëngeslacht ging los van het bedrijf in Lochristi, een eigen succesvol leven leiden. Bij de creatie van de *Vuylstekeara* waren er drie verschillende soorten van orchideeën betrokken: de *Cochlioda*, de *Odontoglossum* en de *Miltonia*. Voor de naamgeving dienden regels te worden opge-

steld en dit gebeurde tijdens het Internationaal Tuinbouwcongres dat in 1910 doorging. Artikel 14 van de *Rules of Horticultural Nomenclature* bepaalde dat *plurigeneric hybrids should receive a conventional generic name, preferably that of some distinguished person, with the termination 'ara'*.

Voortaan moest de benaming *Vuylstekeara* worden gebruikt voor alle mogelijke kruisingen tussen de drie soorten *Cochlioda*, *Miltonia* en *Odontoglossum* en dus ook voor mogelijke toekomstige hybriden tussen *Miltonioda* en *Odontoglossum*, en tussen *Odontioda* en *Cochlioda* evenals voor de kruising tussen *Miltonia* en *Odontioda*. R.A. Rolfe, hoofdredacteur van *The Orchid Review*, was bijzonder fier om dit aan Charles Vuylsteke te mogen aankondigen. Charles Vuylsteke was tevens de eerste orchideeënkweker ter wereld voor wie het reglement werd toegepast.

Na de Eerste Wereldoorlog bleef de *Vuylstekeara* bijzonder geëerd. Charlesworth ontwikkelde de *Vuylstekeara ignescens*. Er ontstonden ook nog andere multigenetische orchideeënhybrididen zoals de *Lowiara*, de *Wilsonara*, de *Rolfeara*, de *Charlesworthara* en de *Potinara*.

Tijdens de jaarlijkse tuinbouwtenoonstelling in 1929 in Londen stelde een amateur, M.G. Mayer de Weldingham de *Vuylstekeara Elattior 'Varutz'* voor, waarvan de waarde op 140.000 fr. werd geschat.

Gedurende enkele decennia deemsterde de aandacht voor de *Vuylstekeara* weg doch in de jaren zestig kwam deze opnieuw in de belangstelling. Momenteel zou het, volgens Britse bronnen, de meest gecultiveerde orchidee in de wereld zijn. Het werd en is één van de meest bekende en populaire orchideeëngeslachten ter wereld met als meest bekende: de *Vuylstekeara Cambria 'Plush'*, de *Vuylstekeara Helmut Song 'Anja'*, de *Vuylstekeara Edna 'Stamperland'*, de *Vuylstekeara Linda Isler* en de *Vuylstekeara 'Board Hill'*.

Het innovatievermogen van Charles Vuylsteke bleef echter niet tot de sierteelt beperkt. Zo verwierf hij in 1889 een uitvindersbrevet voor een verwarmingsinstallatie van de serres. In de vakpers startte hij, samen met andere orchideeënkwekers, in 1896 met een eigen periodiek: de *Dictionnaire iconographique des orchidées*.

Naast zijn politiek engagement was hij in de beroepssector één van de stuwende krachten achter de beroepsorganisatie die voor de siertelers van noordwest Vlaanderen in 1897 in Sint-Amandsberg werd opgericht en de eerste Nederlandstalige periodiek voor tuinbouwers in België uitgaf: *De Plantenbeurs van Vlaanderen*.

Zijn vernieuwingsdrang werd bijzonder tijdens de nationale en internationale tentoonstellingen gewaardeerd. In binnen- en buitenland werden zijn hybrididen volmon-

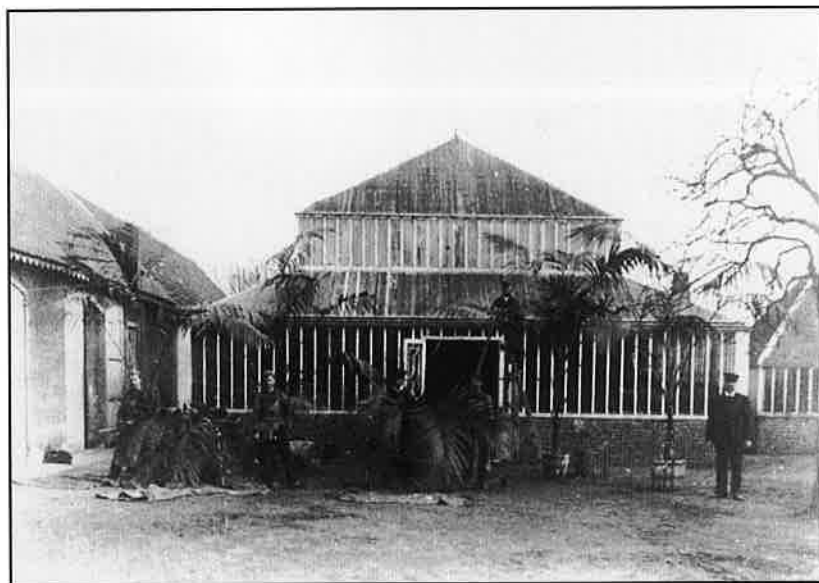
Portret Charles Vuylsteke sr. (1844-1927).

(verzameling auteur)

Charles Vuylsteke jr. overleefde zijn vader slechts negen jaar.

(verzameling auteur)

De grote broeikas of palmen-serre waarin Vuylsteke sr. en jr. fier hun bezoekers ontvingen (begin 20ste eeuw).

(verzameling auteur)

Eén der creaties waarmee het tuinbouwbedrijf Vuylsteke beroemdheid verwierf : de *azalea indica Vuylstekeana*.
(verzameling auteur)

'Carte-de-visite' met afbeelding orchidee *Odontoglossum* uit Columbia, einde jaren zeventig van de vorige eeuw.
(verzameling auteur)

De kweek van bloemen was (is) een arbeidsintensieve bedrijvigheid. Hier het voltallig werkliedenpersoneel van het tuinbouwbedrijf Vuylsteke, rond de eeuwwisseling.
(verzameling auteur)

dig door iedereen geprezen. Mede hierdoor begaven talrijke nieuwsgierige burgers en edellieden zich naar het bedrijf van Charles Vuylsteke om er duizenden orchideeënplanten en bloemen te bekijken en te kopen. Het laboratorium van het bedrijf waar Charles Vuylsteke met zijn planten de evolutie van de symbiotische naar de asymbiotische methode doormaakte bleef echter voor iedereen zorgvuldig gesloten omdat hier de bedrijfsgeheimen bewaard bleven.

De Eerste Wereldoorlog betekende het einde van de Belle Epoque en dus van de orchideeënteelt. De fine fleur verkeerde door een samenloop van omstandigheden in crisis. De oorlog veranderde het bestedingspatroon van de rijke burgerij grondig, er doken nieuwe plantenziekten op, het bedrijf en zijn structuur verouderden en er was het overlijden van Charles Vuylsteke in 1927, negen jaar later gevolgd door zijn zoon. In 1937 begon de liquidatie van dit succesvolle tuinbouwbedrijf. Het betekende het einde van een pioniersbedrijf dat echter op regionaal, nationaal als internationaal vlak een rijke oogst naliet.

Regionaal stond Charles Vuylsteke aan de wieg van de commerciële tuinbouw in Lochristi en omliggende. Onderzoek toonde aan dat het succes van dit tuinbouwbedrijf velen er toe aanzette om in Lochristi zelf een bedrijf op te starten. Kort voor de Eerste Wereldoorlog telde Lochristi 164 tuinbouwers, waarvan er een twintigtal tussen de Antwerpse steenweg en het station van Lochristi waren gevestigd.

Nationaal noemt de vakpers Charles Vuylsteke als de grondlegger van de orchideeënteelt in België, dewelke samen met deze in Groot-Brittannië, voor de Eerste Wereldoorlog toonaangevend in de wereld was.

Internationaal onderscheidde Charles Vuylsteke zich met de creatie van de *Vuylstekeana* en de *Odontioda*.